

na slog, učenost in umetniški okus. Kot politik je bil Klaczkowski pristaš konservativne stranke. Lep nekrolog in essey o Klaczkowski učenjaku je med drugim objavila tudi „Oesterreichische Rundschau“.

Fr. Št.

Stoletnica praške politehnike. Meseca novembra so na Češkem proslavljali dvojni jubilej. Minilo je namreč 200 let po ustanovitvi prve češke inženirske šole v Pragi, sto let pa po ustanovitvi politehnike. Četudi je inženirska šola ustanovil Čeh, vendar so Nemci na Češkem hoteli to slavnost zlorabiti v svoje nacionalne namene. — V Legnici v Šleziji, ki je bila še takrat del češkega kraljestva, se je porodil Kristijan Jožef Willenberg, ki je začetkom XVIII. stoletja kot inženir ustanovil v Pragi inženirsko šolo, prvo te vrste v Evropi. L. 1705. je Willenberg izročil cesarju in kralju Leopoldu prvemu češko pisano prošnjo, da bi mogel brezplačno podučevati. L. 1707. je moral Willenberg pri cesarju in kralju Jožefu II. prošnjo obnoviti ter je dobil odlok, ki je tudi v češkem jeziku deželnim stanovom priporočal ustanovitev inženirske šole. Češki deželni stanovi so ustregli željam cesarjevim in so l. 1717. — 1718. za vlade cesarja in kralja Karola VI. ustanovili inženirsko šolo. Šele 30 let pozneje je ustanovil francoski in-

ženir Perronet enako šolo tudi na Francoskem, ki je bila druga v Evropi. Na začetku XIX. stoletja je bila inženirska šola izpremenjena v politehniko. Učni jezik nove politehnike je bil nemški, ali dijaki so bili vedno po večini Čehi in tudi med profesorji je bilo mnogo izvrstnih Čehov. Leta 1864. se je ustanovil ustrakvistiški politehniški zavod in po petih letih je bil razdeljen v češko in nemško politehniko. To je nakratko zgodovina ustanovitve tega zavoda

Fr. Št.

ARISTID BRIAND
francoski naučni minister

Poljsko zasebno vseučilišče.

Kdo bi si bil mislil, da bodo ruski Poljaki, takoj, ko dobijo za to potrebno politično svobodo, takoj tudi sposobni ustanoviti svoje zasebno vseučilišče? In vendar se je vseučilišče takoj ustanovilo in se že podučuje. Ako primerjamo delovanje Poljakov v kraljestvu — prvo leto zasebno vseučilišče, nad 800 ljudskih in srednjih zasebnih šol, dalje zasebno ljudsko vseučilišče in celo vrsto podobnih društev in ustanov — z delovanjem naše Ciril-Methodove družbe, moramo strmeti. Za vseučilišče je potreba profesorjev, denarja in dijakov. Učnih sil imajo Poljaki v Varšavi dovolj. Kdo bi to pričakoval! Res, da se niso mogli pripravljati na državnem vseučilišču, ki je rusko in kamor ne sprejemajo poljskih profesorjev, tudi drugi javni znanstveni zavodi so jim bili večinoma zaprti, toda na srečo imajo Poljaki v Varšavi več velikih zasebnih ustanov — knjižnico in muzej Kresinskih, knjižnico in muzej Zamojskih itd., kjer so poljski učenjaki našli zavetja, da se jim ni bilo potreba razpršiti po svetu v vsakdanji kruh. Odkod pa denar? Vzdržuje se s prostovoljnimi prispevki poljskih rodoljubov in pa večinoma s šolnino dijakov in dijakinj. Šolnina

je vsled tega visoka, 6 rubljev na semester od tedenske ure. Recimo, da podučuje profesor 6 ur na teden in da ima 40 učencev. V tem slučaju plača vsak učenec za polletje 6×6 rubljev = 36, torej vsi skupaj $36 \times 40 = 1440$ rubljev za polovico leta. Ako ima polletje 20 tednov, dobi profesor šolnine 72 rubljev na teden ali 12 rubljev od ure. S tem je plačan. Povprečno računajo po 36 učencev na profesorja, da se poduk izplača. Profesor Korson n. pr. jih ima nad sto, kdo drugi jih ima morda samo pet ali celo tri. Seveda ima stvar to slabo stran, da postane profesor v dobri meri odvisen od učencev. Podučevati mora namreč take predmete, ki privabijo mnogo učencev, drugače profesor nima plačila. Največje težave so z učenci. Vseučilišče je namreč že več let zaprto, ker dijaki štrajkajo. Da ne bi izgubili celega leta, so se dijaki, še preden se je otvorilo zasebno vseučilišče, razpršili po drugih visokih šolah po Avstriji, Franciji, Nemčiji ali po Ruskem. V zasebno vseučilišče tišče bolj ženske in osebe, ki niso dobro podkovane za višje nauke. Toda vsak začetek je težak. Brez dvoma se bo drugo leto odstranilo mnogo prvih pomanjkljivosti. L. L.

Ambro Pietor. 3. decembra je umrl v Turč. Sv. Martinu na Slovaškem zaslužni urednik „Národnih Novin“ in „Národného Hlásnika“. — Umrli je skoraj 40 let služil slovaški narodni stvari kot časnikar. Za Slovake so časniki bolj važni nego za velike in samostojne narode. V njih imajo Slovaki šolo in orožje. Slovaških šol ni, Mažarji jih Slovakom ne privoščijo, zato morajo časniki Slovake buditi in učiti; pravice zborovanja Slovaki tudi nimajo, zato je njihovo edino orožje tiskana beseda. A še ta ni svobodna! Uredniška doba Pietorova je spa-

JURIJ CLEMENCEAU
francoski ministerski predsednik

dala v tisti čas, ko se je sicer dovolilo slovaško tiskati, toda razširjanje časnikov so Mažarji ovirali. Slovaške brave so zapisali na svoj indeks ter jih preganjali. Še zdaj ni veliko boljše, a A. Pietor je vendar mogel mirno umreti. Slovaki čutijo narodne krivice, ki se jim gode, ter se jamejo upirati. Pietorovo štiridesetletno delo torej ni bilo zaman. — A. Pietor se je porodil l. 1843. v Velikem Bobrovcu (Iptovski okraj). Gimnazijo je dovršil v Banjski Bistrici. Mladost Pietora spada v znamenito šestdeseto leto preteklega stoletja. Narodno slovaško življenje je takrat prav lepo uspevalo. Tudi Mažarji so takrat pisali in govorili o narodni enakopravnosti, od katere so pričakovali za Ogrsko boljšo bodočnost. Takrat so Slovaki ustanovili „Slovaško Matico“, kateri je sam cesar daroval 1000 gold. in hkrati so si priborili slovaško gimnazijo v Veliki Revuci. Banjsko - bistriško gimnazijo, na kateri je študiral A. Pietor, je stražil veliki duh slovaškega škofa Moysesesa, njena uprava pa je bila v rokah Martina Čulena, nepozabljivega slovaškega pedagoga. Pravo je Pietor študiral v Budimpešti, na Dunaju, v Pragi in potem zopet v Budimpešti. Iz Prage je l. 1868. marljivo dopisoval v „Pěstbudinské Vědomosti“; leta 1869. je bil v uredništvu „Národnih listů“ in istega leta je potem vstopil v uredništvo „Pěstbud. Vědomosti“, s katerimi se